

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ
РОБОТИ СТУДЕНТІВ
з дисципліни
“КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО УКРАЇНИ”
(для бакалаврів)**

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2009

Підготовлено доцентом кафедри історії та теорії держави і права
Н. М. Батановою

Затверджено на засіданні кафедри історії та теорії держави і права
(протокол № 7 від 04.02.08)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Батанова Н. М. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Конституційне право України” (для бакалаврів). – К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2009. – 42 с.

Методичні матеріали містять пояснювальну записку, зміст дисципліни “Конституційне право України”, теми рефератів, завдання для самостійної роботи, список літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП), 2009

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Самостійна робота студентів є складовою навчального процесу, основним засобом опанування навчального матеріалу в позааудиторний час, важливим чинником, який формує вміння навчатися, сприяє активізації засвоєння знань та їх реалізації.

Мета самостійної роботи студентів з дисципліни “Конституційне право України” — засвоїти в повному обсязі навчальну програму та сформувати самостійність як особистісну рису та важливу професійну якість, сутність якої полягає в умінні систематизувати, планувати та контролювати власну діяльність.

Активізація вивчення студентами дисципліни “Конституційне право України” передбачає:

- 1) прищеплення навичок самостійно опрацьовувати нормативні джерела, навчальну та наукову літературу при підготовці до семінарських занять, для написання рефератів, наукових праць;
- 2) заохочення до обговорення дискусійних питань з проблематики конституційного права;
- 3) прищеплення навичок творчо мислити, самостійно формулювати, викладати та аргументувати свої думки;
- 4) заохочення у студентів вміння використовувати здобуті знання на практиці, зокрема для аналізу та оцінки політико-правової ситуації в Україні;
- 5) формування здібностей до саморозвитку, творчого застосування здобутих знань, навичок постійно підвищувати свою кваліфікацію.

Завдання самостійної роботи студентів з дисципліни — засвоїти, закріпити та систематизувати здобуті знання, а також уміти застосувати їх при виконанні практичних завдань та творчих робіт. Самостійна робота дає можливість студентам краще підготуватись до точних аудиторних занять.

Зміст самостійної роботи визначається навчальною програмою дисципліни, а також цими методичними матеріалами.

До основних форм самостійної роботи належать:

- опрацювання прослуханого лекційного матеріалу;
- ознайомлення з рекомендованою до кожної теми основною та додатковою літературою, нормативним матеріалом;
- вивчення окремих тем або питань, передбачених для самостійного опрацювання;
- виконання домашніх завдань;

- підготовка до практичних занять;
- формулювання понять, глосарію;
- написання реферату за заданою проблематикою;
- самостійний пошук та опрацювання наукової літератури (авто-рефератів кандидатських та докторських дисертацій, монографій, наукових статей та ін.), нормативних джерел, матеріалів практики за заданою проблематикою з метою поглиблення своїх знань з конституційного права;
- аналітичний розгляд наукових публікацій;
- підготовка до різних форм поточного контролю.

У ході самостійної підготовки до практичних занять студенти повинні всебічно розглянути і усвідомити зміст питань, що виносяться на заняття, опрацювати необхідну літературу (підручники, навчальні посібники, наукову та спеціальну літературу) та нормативні джерела.

З метою вивчення важливих і складних питань студенти готують реферати. Написання реферату необхідно починати з ретельно продуманого вступу, де визначаються мета дослідження, практичне та теоретичне значення теми, а також методи дослідження. В основній частині реферату насамперед викладається зміст досліджуваної проблеми. Робота повинна завершуватись аргументованими висновками. Ґрунтовні реферати заслуховуються на семінарських заняттях, а також виголошуються на студентських наукових конференціях.

З метою ліпшого засвоєння матеріалу, прищеплення здатності самостійно і творчо мислити студентам пропонується вчитися формулювати поняття, складати глосарій, заповнювати таблиці тощо, розв'язати тестові та ситуаційні завдання.

Студенти перевіряють рівень засвоєння знань самостійно, відповідаючи на питання для самоконтролю.

Головна мета навчальної дисципліни “Конституційне право України” полягає у формуванні у майбутніх фахівців з права стійкої конституційної правосвідомості, потреби постійно звіряти свої акти та дії з фундаментальними принципами Конституції України, вільно орієнтуватися у системі конституційного права та системі Основного Закону нашої держави, максимально використовувати його потенціал у своїй правозастосовчій та політичній діяльності.

Курс конституційного права передбачає вивчення як загальних положень конституційного права, так і окремих його інститутів, за-

своєння Конституції України, конституційного законодавства та інших джерел конституційного права.

Курс конституційного права передбачає отримання студентами знань про:

- поняття, предмет і методи конституційного права;
- систему і функції конституційного права;
- джерела конституційного права;
- основні засади конституційного ладу України;
- конституційні права, свободи і обов'язки людини і громадянина;
- основні форми народовладдя;
- органи державної влади, їх статус та порядок діяльності;
- територіальний устрій України;
- систему місцевого самоврядування в Україні та інші конституційні інститути.

Опанувавши навчальну дисципліну студенти повинні *вміти*:

- аналізувати положення Конституції України;
- тлумачити конституційне законодавство;
- характеризувати конституційно-правові інститути;
- застосовувати одержані знання на практиці.

Критерії оцінювання самостійної роботи студентів:

- оцінка *“відмінно”* — студент повною мірою розкриває питання, винесені для самостійного опрацювання, вільно оперує поняттями і науковою термінологією, демонструє глибокі знання джерел, має власну думку щодо відповідної теми і здатний аргументовано її пояснювати;
- оцінка *“добре”* — загалом рівень знань студента відповідає щойно викладеному, але він припускається певних помилок при розв'язанні завдань, для самостійного опрацювання, обґрунтування неточні, не наводяться обґрунтовані приклади;
- оцінка *“задовільно”* — студент розкриває питання узагальнено, розуміє їх сутність, намагається робити висновки, але при цьому припускається грубих помилок, матеріал викладає нелогічно, непослідовно;
- оцінка *“незадовільно”* — студент не може відповісти на поставлені запитання або відповідає неправильно, не розуміє сутності питань, не може зробити висновки.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО УКРАЇНИ”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми	Кількість годин		
		Лекції	Семінари, П/З	Форма контролю
	Змістовий модуль I. Конституційне право — провідна галузь національного права України	2	2	У, СР, Р, ПК
1	Конституційне право як наука та навчальна дисципліна	2		У, СР, Р
2	Конституціоналізм як наукова доктрина та практика конституційного будівництва України. Загальна теорія конституції	4	2	У, СР, Р, ПК
3	Конституційний лад України та його загальні засади	4	2	У, СР, Р, ПК
4	Конституційно-правовий статус людини і громадянина в Україні	6	4	У, Р, СР, Т
5	Форми безпосереднього народовладдя в Україні	4	4	У, Р, СР, Т
	Змістовий модуль II. Конституційно-правовий статус органів державної влади України. Органи державної влади в Україні	2	2	У, СР, ПК, Р
6	Конституційно-правовий статус Верховної Ради України	2	2	У, СР, Р, ПК
7	Конституційно-правовий статус Президента України	2	2	У, СР, Р, ПК

8	Конституційно-правовий статус органів виконавчої влади	2	2	У, СР, Р, ПК
9	Конституційно-правовий статус органів судової влади	4	2	У, СР, Р, ПК
10	Конституційно-правовий статус органів прокуратури	2		У, Т, Р, СР
	Змістовий модуль III. Територіальний устрій та місцеве самоврядування в Україні	2	2	У, СР, Р, ПК
11	Територіальний устрій України	2	2	У, СР, Р, ПК
12	Конституційно-правовий статус Автономної Республіки Крим	2		У, СР, Р, ПК
13	Міське самоврядування в Україні	2	4	У, СР, Р, КР
Разом годин: 76		44	32	

Усне опитування – У

Контрольні роботи – КР

Перевірка конспектів – ПК

Перевірка завдань для самостійної роботи – СР

Тестування – Т

Обговорення рефератів – Р

ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Змістовий модуль I. Конституційне право – провідна галузь національного права України

1. Місце і роль конституційного права у системі національного права України.
2. Конституційно-правові норми: поняття, види та особливості.
3. Конституційно-правові інститути: поняття, види та особливості.
4. Конституційно-правові відносини, їх види та особливості. Суб'єкти та об'єкти конституційно-правових відносин. Підстави виникнення, зміни і припинення конституційно-правових відносин.

5. Відповідальність у конституційному праві. Конституційно-правова відповідальність: поняття, суб'єкти та підстави.
6. Джерела галузі конституційного права України. Природне та позитивне право. Система нормативних джерел галузі конституційного права.

Питання для самоконтролю

1. Дати визначення конституційного права України.
2. Які суспільні відносини є предметом конституційного права України?
3. Які методи притаманні конституційному праву?
4. Що таке система конституційного права? З яких елементів вона складається?
5. Які особливості мають конституційно-правові норми порівняно з нормами інших галузей права?
6. Які критерії класифікації конституційно-правових норм Ви знаєте?
7. На які загальні інститути поділяється система конституційного права України?
8. Які особливості конституційно-правових відносин Ви знаєте?
9. Визначити суб'єктно-об'єктний склад конституційно-правової відповідальності в Україні.
10. Які нормативні джерела галузі конституційного права Ви знаєте?

Теми рефератів

1. Місце та роль конституційного права в системі національного права України.
2. Конституційно-правові норми.
3. Конституційно-правові відносини, їх види та особливості.
4. Актуальні проблеми конституційно-правової відповідальності в Україні.
5. Джерела галузі конституційного права України.

Завдання для самостійної роботи над темою

1. Заповніть таблицю:

Види конституційно-правових норм	Загальна характеристика та приклади з Конституції України
Постійні Тимчасові Виключні Уповноважуючі Зобов'язуючі Забороняючі Матеріальні Процесуальні Імперативні Диспозитивні Установчі Забезпечувальні Декларативні Дефінітивні	

2. Охарактеризуйте методи конституційно-правового регулювання та наведіть приклади їх застосування в конституційному праві України.

3. Назвіть джерела конституційного права як галузі права в ієрархічній послідовності.

Література [1; 51–56; 72–75; 78–82]

Тема 1. Конституційне право як наука та навчальна дисципліна

1. Поняття, предмет та методи науки конституційного права. Місце і роль конституційного права у системі інших правових наук.
2. Система науки конституційного права. Становлення науки конституційного права в Україні, основні напрями її розвитку.
3. Конституційне право як навчальна дисципліна. Місце і роль конституційного права у системі інших юридичних навчальних дисциплін.

Питання для самоконтролю

1. Що є предметом науки конституційного права?
2. Назвіть основні етапи еволюції науки конституційного права в Україні.
3. Що є джерелами науки конституційного права?
4. Які методи науки конституційного права Ви знаєте?
5. Що вивчає конституційне право України як навчальна дисципліна?

Теми рефератів

1. Становлення науки конституційного права в Україні та основні напрями її розвитку.
2. Методи науки конституційного права.
3. Роль конституційного права України як навчальної дисципліни у професійній підготовці юриста.

Завдання для самостійної роботи над темою

1. Порівняйте поняття “конституційне право як наука” та “конституційне право як навчальна дисципліна” за змістом, обсягом, джерелами, роллю, функціями.
2. Охарактеризуйте основні методи науки конституційного права.

Література [1; 51–56; 72; 75–77]

Тема 2. Конституціоналізм як наукова доктрина та практика конституційного будівництва України. Загальна теорія конституції

1. Конституціоналізм: поняття та елементна характеристика.
2. Становлення та розвиток конституціоналізму в Україні.
3. Класифікація конституцій.
4. Порядок реалізації та порядок внесення змін до Конституції України.
5. Охорона Конституції України.
6. Передумови та основні напрями конституційної реформи в Україні.

Питання для самоконтролю

1. Що таке конституціоналізм, в яких значеннях вживається це поняття?
2. Хто є батьками класичного конституціоналізму?

3. Як відбувалося зародження та розвиток конституціоналізму в Україні?
4. Які основні вимоги класичного конституціоналізму щодо того, якою має бути Конституція за суттю, змістом та формою?
5. Які функції виконує Конституція України?
6. Які основні властивості Конституції України?
7. Яку структуру має Конституція України?
8. Який порядок внесення змін до Конституції України?
9. Які зміни внесені до Конституції України Законом України від 8 грудня 2004 року № 2222-IV?

Теми рефератів

1. Конституціоналізм в Україні: зародження та основні етапи розвитку.
2. Конституція України — пріоритетне джерело конституційного права України.
3. Історія світового конституційного розвитку.
4. Шляхи вдосконалення чинної Конституції України у контексті конституційної реформи.

Завдання для самостійної роботи над темою

1. Дайте визначення понять: конституціоналізм, конституція, преамбула, октройована конституція, народна конституція, неписана конституція, юридична конституція, фактична конституція, фіктивна конституція.

2. Оберіть правильну відповідь на питання:

1. За формою конституції поділяються на:

- 1) писані;
- 2) жорсткі;
- 3) демократичні;
- 4) монархічні.

2. Конституція України є:

- 1) октройованою;
- 2) гнучкою;
- 3) монархічною;
- 4) жорсткою;
- 5) неписаною.

3. Охарактеризуйте Конституцію України за формою, терміном дії, способом прийняття, порядком внесення змін і доповнень, формою правління, формою державного устрою.

4. Чи може сформуватися в державі конституціоналізм у разі відсутності в ній конституції? Відповідь обґрунтуйте.

Література [1–4; 51–57; 69–71; 83–89]

Тема 3. Конституційний лад України та його загальні засади

1. Елементи конституційного ладу.
2. Характеристика України як суверенної і незалежної, демократичної, соціальної, правової держави.
3. Особливості республіканської форми правління та політичного режиму в Україні. Україна – унітарна держава.
4. Взаємовідносини української держави з людиною, українським народом та громадянським суспільством.
5. Захист конституційного ладу України. Правовий режим надзвичайного стану в Україні.

Питання для самоконтролю

1. Поняття конституційного ладу та поняття загальних засад конституційного ладу.
2. Основні принципи конституційного ладу.
3. Якою є Україна за формою державного правління?
4. Якою є Україна за формою державного устрою?
5. Основні ознаки України як правової держави.
6. Основні ознаки України як демократичної держави.
7. Основні ознаки України як соціальної держави.
8. Основні ознаки України як суверенної держави.
9. На яких принципах будуються взаємовідносини української держави з людиною, українським народом та громадянським суспільством?

Теми рефератів

1. Народ – носій суверенітету, єдине джерело влади.
2. Загальні засади конституційного ладу як система основних напрямів внутрішньої та зовнішньої діяльності.
3. Основні принципи конституційного ладу, практика їх реалізації в Україні.
4. Гарантії та захист конституційного ладу України.

- Порядок внесення змін до Розділу I Конституції України, в якому визначені загальні засади конституційного ладу.
- Сучасна концепція демократичної держави.

Завдання для самостійної роботи над темою

1. Оберіть правильну відповідь на твердження:

“Сутність правової держави згідно з Конституцією України полягає в”:

- верховенстві держави;
- верховенстві права;
- підпорядкуванні праву усіх органів державної влади.

2. Заповніть таблицю:

Принципи конституційного ладу України	Загальна характеристика з посиланням на конкретні норми Конституції України
Суверенності Гуманізму Демократизму Реальності Системності Наукової обґрунтованості Історизму (наступності) Програмного характеру Гарантованості	

3. З посиланням на конкретні статті Конституції України охарактеризуйте існуючу в Україні форму правління, форму державного устрою та політичний режим.

4. Назвіть та охарактеризуйте основних гарантів конституційного ладу України.

Література [1–4; 13–14; 51–57; 69–70; 90–92]

Тема 4. Конституційно-правовий статус людини і громадянина в Україні

- Сучасна концепція прав людини та її відтворення в Конституції України.
- Конституційні принципи конституційно-правового статусу людини і громадянина в Україні.

3. Громадянство України: поняття та основні принципи.
4. Належність до громадянства України.
5. Порядок набуття та припинення громадянства України.
6. Повноваження органів та організацій, які беруть участь у вирішенні питань громадянства України.
7. Особливості конституційно-правового статусу іноземців, осіб без громадянства та біженців.

Питання для самоконтролю

1. Яка із загальновідомих концепцій прав людини відтворена в Конституції України? Розкрийте суть її основних положень.
2. Які конституційні принципи конституційно-правового статусу людини і громадянина Ви знаєте?
3. Які елементи системи конституційно-правового статусу людини і громадянина?
4. Дайте визначення поняттям “права людини” та “свободи” людини.
5. Наведіть класифікацію конституційних прав і свобод людини і громадянина.
6. Що таке конституційні обов’язки людини і громадянина та як їх можна класифікувати?
7. Які особливості мають громадянські права і свободи людини і громадянина?
8. Які політичні права і свободи людини і громадянина Ви знаєте?
9. Охарактеризуйте основні гарантії прав і свобод людини і громадянина.
10. Дайте визначення поняття “громадянство України”.
11. На яких принципах ґрунтується громадянство України?
12. Принцип єдиного громадянства України. Яке він має значення для становлення української нації?
13. “Принцип крові” та “принцип ґрунту”, особливості їх застосування в Україні.
14. Порядок набуття громадянства України.
15. Порядок припинення громадянства України.
16. Обставини, у разі настання яких відбувається втрата громадянства України.
17. Які особливості конституційно-правового статусу біженців?

Теми рефератів

1. Ліберальна (європейська) концепція прав людини.
2. Інститут громадянства в Україні.
3. Подвійне громадянство: переваги та недоліки.
4. Конституційно-правовий статус іноземців та осіб без громадянства.
5. Право людини на життя: сучасні підходи, проблеми реалізації.
6. Політичні права і свободи громадян України.
7. Проблеми реалізації соціальних прав і свобод людини і громадянина в Україні.
8. Конституційні обов'язки людини та громадянина.
9. Права дитини в Україні.
10. Права жінок в Україні.
11. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини в механізмі захисту прав людини.

Завдання для самостійної роботи над темою

1. Дайте визначення понять: філіація, натуралізація, оптація, апатрид, біженець, біпатризм, іноземець, денационалізація, екстрадиція, омбудсман.

2. Оберіть правильні відповіді на питання:

1. Принципом конституційних прав і свобод людини в Україні є їх:

- 1) невідчужуваність та необмеженість;
- 2) невідчужуваність та непорушність;
- 3) непорушність та необмеженість;
- 4) особливість та недоторканність;
- 5) повнота та цілісність.

2. Конституційні права та свободи:

- 1) не можуть бути скасовані;
- 2) можуть бути скасовані в умовах надзвичайного стану;
- 3) можуть бути звужені;
- 4) можуть бути звужені частково;
- 5) можуть бути частково скасовані.

3. Усі люди згідно з Конституцією України є рівними:

- 1) у своїй гідності;
- 2) у своїх здібностях;
- 3) у своїх переконаннях;

- 4) у своїй особистості;
- 5) у своєму світогляді.

4. Захист Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України є обов'язком:

- 1) лише громадян України;
- 2) лише громадян України, які постійно проживають в Україні;
- 3) кожного громадянина і людини;
- 4) кожного, хто проживає в Україні;
- 5) не є конституційним обов'язком лише осіб без громадянства.

5. Громадянин України не може:

- 1) бути позбавлений громадянства;
- 2) обирати громадянство;
- 3) змінити громадянство;
- 4) втратити громадянство;
- 5) мати лише одне громадянство.

6. Умовою прийняття до громадянства України є:

- 1) безперервне проживання в Україні протягом 5 років;
- 2) безперервне проживання в Україні на законних підставах протягом останніх 5 років;
- 3) проживання в Україні на законних підставах протягом 5 років;
- 4) безперервне проживання в Україні на законних підставах протягом останніх 3 років;
- 5) проживання в Україні на законних підставах протягом 3 років.

3. Вирішіть ситуаційне завдання:

Засуджений за розбій громадянин України Берідзе відбував покарання в колонії посиленого режиму в м. Ізяслав Хмельницької області. Він звернувся з проханням про вихід з громадянства України і прийняття його в громадянство Грузії.

Які органи і яким чином повинні розглянути заяву Берідзе?

Література [1; 5–21; 37; 51–57; 61–62; 69; 93–104]

Тема 5. Форми безпосереднього народовладдя в Україні

1. Поняття і форми безпосереднього народовладдя, їх соціальні функції.
2. Особливості застосування виборчих систем в Україні.
3. Референдуми в Україні: поняття та види. Референдне право.
4. Порядок організації та проведення всеукраїнських та місцевих референдумів в Україні.
5. Зміна та відміна рішень, прийнятих референдумом.
6. Інші форми безпосереднього народовладдя.

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення безпосереднього (прямого) народовладдя.
2. Назвіть основні форми безпосереднього народовладдя.
3. В чому полягає соціальна цінність виборів?
4. Які бувають вибори у сучасній Україні?
5. Що таке референдум? Назвіть основні види референдумів.
6. Хто має право призначати чи проголошувати всеукраїнський референдум?
7. Який порядок призначення всеукраїнського референдуму за народною ініціативою?
8. Якими правовими актами врегульовано порядок проведення виборів та референдумів в Україні?
9. Які інші форми безпосереднього народовладдя Ви знаєте?

Теми рефератів

1. Форми безпосереднього народовладдя
2. Активне та пасивне виборче право.
3. Вибори народних депутатів України: історія, сучасність, перспективи розвитку.
4. Місцеві вибори в Україні: пошук оптимальної моделі.
5. Референдуми в Україні.
6. Інші форми безпосереднього народовладдя.

Завдання для самостійної роботи над темою

1. Дайте визначення понять: абсентеїзм, передвиборча агітація, виборча квота, виборчий ценз, політична реклама, плебісцит, мітинг, місцеві ініціативи, петиція.

2. Оберіть правильні відповіді на питання:

1. Серед громадян України не мають права голосу:

- 1) священик;
- 2) військовослужбовець;
- 3) які відбувають покарання у місцях позбавлення волі;
- 4) які знаходяться під слідством;
- 5) які не досягли 16-річного віку;
- 6) душевнохворі.

2. Референдум в Україні не може проводитися з питань:

- 1) зміни території країни;
- 2) податків;

- 3) вступу України до міждержавних союзів;
- 4) амністії;
- 5) бюджету.

3. Заповніть таблицю:

Види референдумів

Критерій класифікації	Види референдумів, що виділяються за цим критерієм

4. Заповніть таблицю:

Види виборчих систем	Переваги	Недоліки
Мажоритарна Пропорційна Змішана		

5. Вирішіть ситуаційне завдання:

Під час передвиборчої кампанії виборець Сидоренко звернувся до місцевої державної адміністрації із скаргою про неточність у списку виборців: неправильно надруковане прізвище. Попередньо він з аналогічним проханням звертався до голови дільничної виборчої комісії, проте той йому відмовив на підставі того, що внесення змін до списку займе багато часу, оскільки треба його передрукувати. Голова місцевої державної адміністрації наказав дільничній виборчій комісії внести відповідні виправлення в список виборців. Який порядок оскарження неправильностей у списках виборців? Проаналізуйте ситуацію з огляду на чинне законодавство.

6. Охарактеризуйте інші форми безпосереднього народовладдя.

Література [1; 17–23; 37; 51–57; 63–64; 66; 69; 89; 105–111]

Змістовий модуль II. Конституційно-правовий статус органів державної влади України. Органи державної влади в Україні

1. Класифікація органів державної влади.
2. Президент України, органи прокуратури в системі органів державної влади.

3. Місце державних органів зі спеціальним статусом у системі органів державної влади.
4. Проблеми вдосконалення конституційно-правового статусу органів державної влади в контексті конституційної реформи.

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення органу державної влади.
2. Назвіть основні ознаки органу державної влади.
3. Дайте загальну характеристику системи органів державної влади.
4. Як можна класифікувати органи державної влади?
5. Які органи державної влади є вищими?
6. Які органи державної влади є центральними?
7. Які органи державної влади є місцевими?
8. Назвіть конституційні принципи організації та діяльності органів державної влади.
9. Які державні органи зі спеціальним статусом Ви знаєте і яке місце вони посідають у системі органів державної влади?
10. Яке місце посідає Центральна виборча комісія в системі органів державної влади?

Теми рефератів

1. Поняття та основні ознаки органу державної влади.
2. Конституційні принципи організації та діяльності органів державної влади, проблеми їх реалізації нині.
3. Органи законодавчої влади.
4. Органи виконавчої влади.
5. Органи судової влади.
6. Місце Президента України в системі органів державної влади.

Завдання для самостійної роботи над темою

1. Оберіть правильну відповідь:

До органів державної влади України належать:

- 1) сільські ради;
- 2) Секретаріат Президента;
- 3) Верховний Суд України;
- 4) вуличні комітети;
- 5) Кабінет Міністрів України.

2. Заповніть таблицю:

Класифікація органів державної влади України

Критерій класифікації	Види органів

3. Дайте розгорнуту відповідь на питання “Місце державних органів зі спеціальним статусом у системі органів державної влади”.

Література [1; 22; 26–27; 30–31; 33–34; 45–46; 51–56; 65; 69; 71; 112–116; 119–121; 123–130; 135]

Тема 6. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України

1. Становлення та розвиток парламентаризму в Україні.
2. Порядок формування, строк повноважень, дострокове припинення повноважень Верховної Ради України.
3. Порядок роботи Верховної Ради України.
4. Стадії законодавчого процесу. Акти Верховної Ради України.
5. Конституційно-правовий статус народного депутата України та його принципи. Депутатський мандат.
6. Порядок набуття та припинення повноважень народного депутата України.
7. Форми роботи народного депутата України.
8. Права та обов'язки народного депутата України.
9. Гарантії здійснення депутатських повноважень.

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення парламенту, назвіть його основні ознаки.
2. Дайте визначення парламентаризму.
3. Який порядок формування Верховної Ради України?
4. На який термін обирається Верховна Рада України, який порядок дострокового припинення її повноважень?
5. Назвіть основні ознаки Верховної Ради як парламенту України.
6. Які функції виконує Верховна Рада України?
7. Які законодавчі повноваження Верховної Ради України Ви знаєте?
8. Які повноваження становлять установчу компетенцію Верховної Ради України?

9. Які контрольні повноваження Верховної Ради України Ви знаєте?
10. Структура Верховної Ради України, із яких елементів вона складається?
11. Назвіть основні організаційні форми роботи Верховної Ради України.
12. Сесія Верховної Ради України, пленарне засідання Верховної Ради України, порядок їх організації та проведення.
13. Комітети Верховної Ради України, їх система та основні функції.
14. Назвіть основні стадії законодавчого процесу.
15. Які акти приймає Верховна Рада України, як вони набувають чинності?
16. Особливості мандата народного депутата України.
17. Що таке депутатський запит і депутатське звернення?
18. Що таке депутатський імунітет та депутатський індемнітет?
19. Особливості конституційно-правового статусу Рахункової палати.
20. Особливості конституційно-правового статусу Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

Теми рефератів

1. Становлення українського парламентаризму.
2. Законодавча функція Верховної Ради України.
3. Установча функція Верховної Ради України.
4. Дострокове припинення повноважень Верховної Ради України.
5. Законодавчий процес.
6. Акти Верховної Ради України.
7. Конституційно-правовий статус народного депутата України.
8. Гарантії діяльності народного депутата України.

Завдання для самостійної роботи над темою

1. Дайте визначення понять: бікамералізм, мандат, промульгація, ратифікація, сесія, імунітет, індемнітет, денонсація, інтерпеляція, спікер, фракція, коаліція.

2. Оберіть правильну відповідь:

1. Право законодавчої ініціативи у Верховній Раді України належить:

- 1) Кабінету Міністрів України;
- 2) Уповноваженому Верховної Ради України з прав людини;
- 3) Верховному Суду України;
- 4) Конституційному Суду України.

2. Народним депутатом України може бути обрано громадянина України, який на день виборів досяг:

- 1) 18 років;
- 2) 20 років;
- 3) 21 року;
- 4) 25 років.

3. Охарактеризуйте стадії законодавчого процесу в Україні.

Література [1; 19; 24–26; 42; 47; 51–56; 69; 89; 114–118]

Тема 7. Конституційно-правовий статус Президента України

1. Президент України – глава держави.
2. Порядок обрання Президента України та строк його повноважень.
3. Дострокове припинення повноважень Президента України.
4. Основні функції і повноваження Президента України як глави держави.
5. Акти Президента України.
6. Секретаріат Президента України. Рада національної безпеки і оборони України.
7. Проблеми вдосконалення конституційно-правового статусу Президента України в контексті конституційної реформи.

Питання для самоконтролю

1. Яке місце посідає Президент України у механізмі здійснення державної влади?
2. Назвіть основні функції Президента України як глави держави.
3. Який порядок обрання Президента України?
4. У яких випадках можливе дострокове припинення повноважень Президента України?
5. Які акти приймає Президент України?
6. Що таке контрасигнація актів Президента України?
7. Які особливості конституційно-правового статусу Ради національної безпеки і оборони України?
8. Які функції здійснює Секретаріат Президента України?

Теми рефератів

1. Місце і роль глави держави в механізмі державної влади.
2. Конституційно-правовий статус Президента України.
3. Інститут імпичменту президента.
4. Президент – гарант додержання суверенітету, територіальної цілісності України.
5. Президент – гарант додержання Конституції, прав і свобод людини і громадянина.

Завдання для самостійної роботи над темою

1. Дайте визначення понять: президент, право “вето”, монарх, імпичмент, інавгурація, контрасигнація, указ, розпорядження.

2. Оберіть правильну відповідь:

1. Президент України є:

- 1) главою виконавчої влади;
- 2) главою держави;
- 3) главою держави і одночасно главою виконавчої влади.

2. До повноважень Президента України належить:

- 1) встановлення державних символів України;
- 2) призначення Прем'єр-міністра України;
- 3) призначення на посаду Голови Служби безпеки України;
- 4) здійснення помилування.

3. Охарактеризуйте процедуру усунення Президента України з посади в порядку імпичменту.

Література [1–2; 20; 44; 47; 51–56; 69; 89; 114; 119–122]

Тема 8. Конституційно-правовий статус органів виконавчої влади

1. Поняття органів виконавчої влади та їх система.
2. Особливості конституційно-правового статусу Кабінету Міністрів України як вищого органу у системі органів виконавчої влади, його функції і повноваження.
3. Склад Кабінету Міністрів України, порядок його формування та організація роботи. Акти Кабінету Міністрів України.
4. Міністерства та інші центральні органи у системі виконавчої влади України.
5. Система місцевих органів виконавчої влади: система, порядок формування, основні функції та повноваження.

6. Проблеми вдосконалення конституційно-правового статусу органів виконавчої влади України в контексті конституційної реформи.

Питання для самоконтролю

1. Яке місце посідає Кабінет Міністрів України у системі органів виконавчої влади України?
2. Класифікуйте органи виконавчої влади.
3. Який порядок формування Кабінету Міністрів України?
4. Який порядок організації та діяльності Кабінету Міністрів України?
5. Які функції та повноваження здійснює Кабінет Міністрів України?
6. Якими правовими актами регламентується діяльність Кабінету Міністрів України?
7. Організація роботи Кабінету Міністрів України.
8. Які акти приймає Кабінет Міністрів України?
9. Якими правовими актами визначається статус міністерств та інших центральних органів виконавчої влади?
10. Який порядок призначення та звільнення з посади керівників міністерств та інших центральних органів виконавчої влади?
11. Який порядок призначення та звільнення з посади голів місцевих державних адміністрацій?

Теми рефератів

1. Система органів виконавчої влади в Україні.
2. Кабінет Міністрів України – вищий орган у системі органів виконавчої влади.
3. Склад Кабінету Міністрів України.
4. Міністерства та інші центральні органи виконавчої влади: система, порядок формування, основні функції та повноваження.
5. Система місцевих органів виконавчої влади: система, порядок формування, основні функції та повноваження.
6. Проблеми вдосконалення конституційно-правового статусу Кабінету Міністрів України в контексті конституційної реформи.

Завдання для самостійної роботи над темою

1. Оберіть правильну відповідь:

1. Голови місцевих державних адміністрацій призначаються на посаду:

- 1) Прем'єр-міністром України за поданням Президента України;

- 2) Президентом України за поданням Прем'єр-міністра України;
- 3) Президентом України за поданням Кабінету Міністрів України;
- 4) Прем'єр-міністром України за поданням Кабінету Міністрів України.

2. Кабінет Міністрів України:

- 1) здійснює контроль за надходженням коштів до Державного бюджету України та їх використанням;
- 2) скасовує акти Ради міністрів Автономної Республіки Крим;
- 3) затверджує загальнодержавні програми економічного розвитку;
- 4) вживає заходів щодо забезпечення прав і свобод людини і громадянина.

2. Заповніть таблицю:

Система органів виконавчої влади в Україні

Вид органу виконавчої влади	Загальна характеристика

Література [1–2; 27–29; 45–46; 48–49; 51–56; 69; 89; 114; 123–127]

Тема 9. Конституційно-правовий статус органів судової влади

1. Система та особливості конституційно-правового статусу судів загальної юрисдикції.
2. Конституційно-правовий статус суддів. Призначення та обрання суддів. Вища Рада юстиції.
3. Конституційний Суд — єдиний орган конституційної юрисдикції України.
4. Склад Конституційного Суду України, порядок його організації та діяльності.
5. Основні функції та повноваження Конституційного Суду України.
6. Процедура розгляду справ Конституційним Судом України. Рішення та висновки Конституційного Суду України, їх юридичні наслідки.
7. Проблеми реформування судової системи України.

Питання для самоконтролю

1. Назвіть основні функції судової влади.
2. Назвіть основні засади судочинства.
3. Охарактеризуйте систему судів загальної юрисдикції.
4. Які особливості конституційно-правового статусу суддів?
5. Які функції здійснює Вища рада юстиції?
6. Який порядок формування Конституційного Суду України?
7. Які функції виконує Конституційний Суд як єдиний орган конституційної юрисдикції в Україні?
8. Хто є суб'єктом конституційного подання до Конституційного Суду України?
9. Хто є суб'єктом конституційного звернення до Конституційного Суду України?
10. Рішення та висновки Конституційного Суду України, які вони мають юридичні наслідки?

Теми рефератів

1. Судова система України: сучасний стан і перспективи розвитку.
2. Конституційно-правовий статус суддів судів загальної юрисдикції.
3. Конституційно-правовий статус Конституційного Суду України.
4. Конституційна юрисдикція.
5. Проблема виконання рішень Конституційного Суду України.

Завдання для самостійної роботи над темою

1. Дайте визначення понять: конституційна юрисдикція, конституційне звернення, конституційне подання, конституційна скарга, конституційний суд, адміністративний суд, апеляція, змагальність сторін.

2. Заповніть таблицю:

Система судів загальної юрисдикції

Види судів	Загальна характеристика

3. Дайте розгорнуту відповідь на тему: “Повноваження Конституційного Суду України”

Література [1–2; 30–33; 43; 51–57; 69; 114; 128–134]

Тема 10. Конституційно-правовий статус органів прокуратури

1. Місце і роль органів прокуратури в системі органів державної влади.
2. Система органів прокуратури, конституційні принципи її організації та діяльності.
3. Функції та повноваження прокуратури. Акти прокуратури.
4. Генеральний прокурор України, особливості його конституційно-правового статусу.

Питання для самоконтролю

1. Яке місце посідають органи прокуратури у системі органів державної влади?
2. Складові системи органів прокуратури.
3. На яких принципах будується організація та діяльність органів прокуратури?
4. Назвіть конституційні функції прокуратури.
5. Акти органів прокуратури, їх юридичні наслідки.

Теми рефератів

1. Місце органів прокуратури у системі органів державної влади України.
2. Проблеми реформування органів прокуратури України.
3. Функції прокуратури.

Завдання для самостійної роботи над темою

1. Заповніть таблицю:

Система органів прокуратури України

Види органів прокуратури	Загальна характеристика

2. Дайте розгорнуту відповідь на питання: “Функції органів прокуратури України”.

Література [1–2; 34; 51–56; 65; 69; 135]

Змістовий модуль III. Територіальний устрій та місцеве самоврядування в Україні

Тема 11. Територіальний устрій України

1. Поняття територіального та адміністративно-територіального устрою України.
2. Конституційні принципи територіального устрою України.
3. Система адміністративно-територіального устрою України, її елементна характеристика.

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення територіального устрою України.
2. На яких конституційних принципах побудовано територіальний устрій України?
3. Що таке система адміністративно-територіального устрою України, з яких елементів вона складається?
4. Що таке адміністративно-територіальна одиниця?
5. Назвіть основні види адміністративно-територіальних одиниць в Україні?
6. В чому полягає взаємозв'язок між територіальним устроєм та організацією влади в державі?
7. Які шляхи вдосконалення територіальної організації влади в Україні?
8. В чому полягають особливості конституційно-правового статусу міст Києва та Севастополя?

Теми рефератів

1. Адміністративно-територіальний устрій України: сучасний стан і проблеми реформування.
2. Шляхи вдосконалення територіальної організації влади в Україні.
3. Конституційно-правовий статус міста Києва.

Завдання для самостійної роботи над темою

Оберіть правильну відповідь:

1. Територіальний устрій України ґрунтується на засадах:

- 1) територіальності та спеціалізації;
- 2) територіальної справедливості;
- 3) територіальної самоорганізації;
- 4) територіальної систематизації влади;
- 5) централізації і децентралізації влади.

2. Питання територіального устрою України вирішуються виключно:

- 1) Верховною Радою України;
- 2) Президентом України;
- 3) Кабінетом Міністрів України;
- 4) Конституційним Судом України;
- 5) Радою національної безпеки і оборони України.

3. Статус гірських надається населеним пунктам:

- 1) обласною радою;
- 2) обласною державною адміністрацією;
- 3) Кабінетом Міністрів України;
- 4) Президентом України;
- 5) Верховною Радою України.

Література [1–3; 41; 50–56; 69; 136–139]

Тема 12. Конституційно-правовий статус Автономної Республіки Крим

1. Автономна Республіка Крим – територіальна автономія у складі України.
2. Система органів Автономної Республіки Крим, їх функції та повноваження
3. Конституція Автономної Республіки Крим.

Теми рефератів

1. Види та форми територіальної автономії.
2. Конституційно-правовий статус Автономної Республіки Крим.
3. Верховна Рада Автономної Республіки Крим.
4. Рада міністрів Автономної Республіки Крим.
5. Представництво Президента України в Автономній Республіці Крим.

Питання для самоконтролю

1. Які особливості конституційно-правового статусу Автономної Республіки Крим?
2. Конституція Автономної Республіки Крим, її особливості.
3. Система органів Автономної Республіки Крим.
4. Особливості статусу Ради міністрів Автономної Республіки Крим.

5. Які функції здійснює Верховна Рада Автономної Республіки Крим?

Завдання для самостійної роботи над темою

1. Оберіть правильну відповідь:

1. Автономна Республіка Крим має статус:

- 1) політико-територіальної автономії;
- 2) адміністративно-територіальної автономії;
- 3) національно-територіальної автономії;
- 4) географічної автономії;
- 5) федеративної автономії.

2. Представницьким органом в Автономній Республіці Крим є:

- 1) Кримська обласна рада;
- 2) Верховна Рада Автономної Республіки Крим;
- 3) Рада міністрів Автономної Республіки Крим;
- 4) Представник Президента в Автономній Республіці Крим.

3. Депутатом Верховної Ради Автономної Республіки Крим може бути обрана особа, яка досягла:

- 1) 18 років;
- 2) 21 року;
- 3) 25 років;
- 4) 30 років.

Література [1; 21; 35–37; 51–56; 66–67; 69; 140–141]

Тема 13. Місцеве самоврядування в Україні

1. Основні концепції місцевого самоврядування та їх вплив на конституційну модель місцевого самоврядування в Україні.
2. Функції та повноваження місцевого самоврядування в Україні.
3. Територіальна громада — основа місцевого самоврядування в Україні.
4. Представницькі органи місцевого самоврядування в Україні.
5. Конституційно-правовий статус сільських, селищних, міських голів.
6. Виконавчі органи місцевого самоврядування в Україні.
7. Органи самоорганізації населення.
8. Гарантії місцевого самоврядування в Україні.

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення місцевого самоврядування.
2. На яких принципах має здійснюватися місцеве самоврядування?

3. Які концепції місцевого самоврядування Ви знаєте?
4. В чому полягають особливості конституційної моделі місцевого самоврядування в Україні?
5. Назвіть основні функції місцевого самоврядування.
6. В чому полягають особливості конституційно-правового статусу районних та обласних рад?
7. Яку роль відіграють органи самоорганізації населення у вирішенні питань місцевого значення?
8. Назвіть особливості конституційно-правового статусу сільського, селищного, міського голови?
9. Які акти приймають органи місцевого самоврядування, їх юридична сила?
10. Які перспективи розвитку місцевого самоврядування в Україні?

Теми рефератів

1. Функції та повноваження місцевого самоврядування в Україні.
2. Форми безпосередньої демократії у місцевому самоврядуванні в Україні.
3. Конституційно-правовий статус сільських, селищних, міських рад.
4. Територіальна громада — основа місцевого самоврядування в Україні.
5. Органи самоорганізації населення.
6. Місце і роль сільського, селищного, міського голови у системі місцевого самоврядування.
7. Служба в органах місцевого самоврядування.

Завдання для самостійної роботи над темою

Оберіть правильну відповідь:

1. Правильною назвою представницького органу на Донеччині є:

- 1) Донецька обласна рада;
- 2) Донецька обласна рада народних депутатів;
- 3) Донецька обласна рада депутатів;
- 4) обласна рада Донецької області;
- 5) обласна Рада депутатів Донецької області.

2. Київським міським головою може бути обрано громадянина, який досяг:

- 1) 18 років;
- 2) 21 року;

- 3) 25 років;
- 4) 27 років;
- 5) 30 років.

3. Головною посадовою особою територіальної громади районного центру є:

- 1) представник Президента України;
- 2) голова районної державної адміністрації;
- 3) міський голова;
- 4) голова районної ради;
- 5) районний голова.

4. Свої повноваження на постійній основі здійснює:

- 1) депутат обласної ради;
- 2) депутат міської ради;
- 3) голова тимчасової контрольної комісії міської ради;
- 4) голова постійної комісії міської ради;
- 5) секретар селищної ради.

5. До системи місцевого самоврядування належить:

- 1) територіальна громада села, селища, міста;
- 2) сільська, селищна, міська рада;
- 3) виконавчі органи сільської, селищної, міської ради;
- 4) сільський, селищний, міський голова;
- 5) районна у місті територіальна громада;
- 6) районна у місті рада;
- 7) виконавчі органи районної в місті ради;
- 8) районна, обласна територіальна громада;
- 9) районна, обласна рада;
- 10) виконавчий апарат районної, обласної ради;
- 11) районний, обласний голова;
- 12) районна, обласна державна адміністрація.

Література [1; 18; 21; 35–41; 43; 51–57; 63–64; 66–67; 69; 89; 105; 107; 110; 142–150]

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Нормативні джерела

1. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 2-го скликання 28 червня 2006 р. // ВВР України. — 1996. — № 30. — Ст. 141.

2. Закон України “Про внесення змін до Конституції України” від 8 грудня 2004 р. // ВВР України. — 2005. — № 2. — Ст. 44.
3. Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 р. // ВВР України. — 1990. — № 31. — С. 429.
4. Акт проголошення незалежності України від 24 серпня 1991 р. // ВВР України. — 1991. — № 38. — Ст. 502.
5. Закон України “Про громадянство України” від 18 січня 2001 р. // ВВР України. — 2001. — № 13. — Ст. 65.
6. Закон України “Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства” від 4 лютого 1994 р. // ВВР України. — 1994. — № 23. — Ст. 161.
7. Закон України “Про біженців” від 21 червня 2001 р. // ВВР України. — 2001. — № 47. — Ст. 250.
8. Закон України “Про імміграцію” від 7 червня 2001 р. // ВВР України. — 2001. — № 41. — Ст. 197.
9. Закон України “Про національні меншини в Україні” від 25 червня 1992 р. // ВВР України. — 1992. — № 36. — Ст. 529.
10. Закон України “Про свободу совісті та релігійні організації” від 23 квітня 1991 р. // ВВР України. — 1991. — № 25. — Ст. 283.
11. Закон України “Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні” від 11 грудня 2003 р. // ВВР України. — 2004. — № 15. — Ст. 232.
12. Закон України “Про звернення громадян” від 2 жовтня 1996 р. // ВВР України. — 1996. — № 47. — Ст. 256.
13. Закон України “Про правовий режим надзвичайного стану” від 16 березня 2000 р. // ВВР України. — 2000. — № 23. — Ст. 176.
14. Закон України “Про правовий режим воєнного стану” від 6 квітня 2000 р. // ВВР України. — 2000. — № 28. — Ст. 224.
15. Закон України “Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини” від 23 грудня 1997 р. // ВВР України. — 1998. — № 20. — Ст. 99.
16. Закон України “Про об’єднання громадян” від 16 червня 1992 р. // ВВР України. — 1992. — № 34. — Ст. 504.
17. Закон України “Про політичні партії в Україні” від 5 квітня 2001 р. // ВВР України. — 2001. — № 23. — Ст. 118.
18. Закон України “Про всеукраїнський та місцеві референдуми” від 3 липня 1991 р. // ВВР України. — 1991. — № 33. — Ст. 443.
19. Закон України “Про вибори народних депутатів України” від 25 березня 2004 р. // ВВР України. — 2004. — № 27–28. — Ст. 366.

20. *Закон України “Про вибори Президента України”* від 5 березня 1999 р. // ВВР України. — 1999. — № 14. — Ст. 81.
21. *Закон України “Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів”* // ВВР України. — 2004. — № 30–31. — Ст. 382.
22. *Закон України “Про Центральну виборчу комісію”* від 30 червня 2004 р. // ВВР України. — 2004. — № 36. — Ст. 448.
23. *Закон України “Про Державний реєстр виборців”* від 22 лютого 2007 р. // ВВР України. — 2007. — № 20. — Ст. 282.
24. *Закон України “Про статус народного депутата України”* від 17 листопада 1992 р. // ВВР України. — 1993. — № 3. — Ст. 17.
25. *Закон України “Про комітети Верховної Ради України”* від 4 квітня 1995 р. // ВВР України. — 1995. — № 19. — Ст. 134.
26. *Закон України “Про Рахункову палату”* від 11 липня 1996 р. // ВВР України. — 1996. — № 43. — Ст. 212.
27. *Закон України “Про Кабінет Міністрів України”* від 21 грудня 2006 р. // ВВР України. — 2007. — № 11. — Ст. 94.
28. *Закон України “Про місцеві державні адміністрації”* від 9 квітня 1999 р. // ВВР України. — 1999. — № 20–21. — Ст. 190.
29. *Закон України “Про державну службу”* від 16 грудня 1993 р. // ВВР України. — 1993. — № 52. — Ст. 490.
30. *Закон України “Про судоустрій України”* від 7 лютого 2002 р. // ВВР України. — 2002. — № 27–28. — Ст. 180.
31. *Закон України “Про Конституційний Суд України”* від 16 жовтня 1992 р. // ВВР України. — 1996. — № 49. — Ст. 272.
32. *Закон України “Про статус суддів”* від 15 грудня 1992 р. // ВВР України. — 1993. — № 8. — Ст. 56.
33. *Закон України “Про Вищу раду юстиції”* від 15 січня 1998 р. // ВВР України. — 1998. — № 25. — Ст. 146.
34. *Закон України “Про прокуратуру”* від 5 листопада 1991 р. // ВВР України. — 1991. — № 53. — Ст. 793.
35. *Закон України “Про затвердження Конституції Автономної Республіки Крим”* від 23 грудня 1998 р. // ВВР України. — 1999. — № 5–6. — Ст. 43.
36. *Закон України “Про Верховну Раду Автономної Республіки Крим”* від 10 лютого 1998 р. // ВВР України. — 1998. — № 29. — Ст. 191.
37. *Закон України “Про місцеве самоврядування в Україні”* від 21 травня 1997 р. // ВВР України. — 1997. — № 24. — Ст. 170.

38. *Закон України “Про статус депутатів місцевих рад”* від 11 липня 2002 р. // ВВР України. — 2002. — № 40. — Ст. 290.
39. *Закон України “Про службу в органах місцевого самоврядування”* від 7 червня 2001 р. // ВВР України. — 2001. — №33. — Ст. 175.
40. *Закон України “Про органи самоорганізації населення”* від 11 липня 2001 р. // ВВР України. — 2001. — № 48. — Ст. 254.
41. *Закон України “Про столицю України місто-герой Київ”* від 15 січня 1999 р. // ВВР України. — 1999. — № 11. — Ст. 79.
42. *Постанова Верховної Ради України “Про Регламент Верховної Ради України”* від 16 березня 2006 р. // ВВР України. — 2006. — № 23, № 24–25. — Ст. 202.
43. *Кодекс адміністративного судочинства України* від 6 липня 2005 р. // ВВР України. — 2005. — № 35–36, №37. — Ст. 446.
44. *Указ Президента України “Про створення Секретаріату Президента України”* від 14 жовтня 2005 р. №1445/2005 // Уряд. кур’єр. — 2005. — № 197.
45. *Указ Президента України “Про систему центральних органів виконавчої влади”* від 15 грудня 1999 р. № 1572/99 // Уряд. кур’єр. — 1999. — 17 груд.
46. *Указ Президента України “Про Загальне положення про міністерство, інший центральний орган державної виконавчої влади України”* від 12 березня 1996 р. №179/96 // Уряд. кур’єр. — 1996. — 28 берез.
47. *Указ Президента України “Про порядок офіційного оприлюднення нормативно-правових актів та набрання ними чинності”* від 10 червня 1997 р. № 503/97 // Уряд. кур’єр. — 1997. — 14 черв.
48. *Постанова Кабінету Міністрів України “Питання діяльності урядових комітетів”* від 14 жовтня 2005 р. №1020 // Офіц. вісн. України. — 2005. — № 42. — Ст. 2657.
49. *Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Тимчасового регламенту Кабінету Міністрів України”* від 5 червня 2000 р. № 915 // Офіц. вісн. України. — 2000. — № 24. — Ст. 994.
50. *Проект Закону України “Про порядок вирішення питань адміністративно-територіального устрою України”* від 4 травня 2006 р.: Підготовл. Фондом сприяння місцевому самоврядуванню України.

2. Підручники та навчальні посібники

51. *Конституційне право України / За ред. Ю. М. Тодики, В. С. Журавського.* — К.: Ін Юре, 2002.

52. *Конституційне* право України / За ред. проф. В. Ф. Погорілка. — К.: Наук. думка, 2002.
53. *Кравченко В. В.* Конституційне право України: Навч. посіб. — 4-те вид., випр. та допов. — К.: Атіка, 2006.
54. *Погорілко В. Ф., Федоренко В. Л.* Конституційне право України: Академ. курс: Підручник: У 2 т. — Т. 1 / За ред. В. Ф. Погорілка. — К.: Юрид. думка, 2006.
55. *Фрицький О. Ф.* Конституційне право України: Підручник. — К.: Юрінком Інтер, 2002.
56. *Годованець В. Ф.* Конституційне право України: Навч. посіб. — К.: МАУП. — 2005.
57. *Конституція* незалежної України / За ред. В. Ф. Погорілка, Ю. С. Шемшученка, В. О. Євдокимова. — К., 2000.
58. *Георгіца А. З.* Конституційне право зарубіжних країн: Підручник. — Тернопіль: Астон, 2003.
59. *Шаповал В. М.* Конституційне право зарубіжних країн: Підручник. — К.: АртЕк, 1997.
60. *Шаповал В. Н.* Сравнительное конституционное право. — К.: ИД “Княгиня Ольга”, 2007.
61. *Колодій А. М., Олійник А. Ю.* Права людини і громадянина в Україні. — К.: Юрінком Інтер, 2004.
62. *Рабінович П. М., Хавронюк М. І.* Права людини і громадянина. — К.: Атіка, 2004.
63. *Виборче* право України: Навч. посіб. / За ред. В. Ф. Погорілка, М. І. Ставнійчук. — К.: Парламент. вид-во, 2003.
64. *Погорілко В. Ф., Федоренко В. Л.* Референдне право України: Навч. посіб. — К.: Вид-во “Ліра-К”, 2006.
65. *Когутич І. І.* Прокурорський нагляд в Україні: Курс лекцій. — К.: Атіка, 2004.
66. *Корнієнко М. І.* Муніципальне право України. Концептуальні та організаційно-правові питання. — К.: Алерта, 2005.
67. *Кравченко В. В., Пітицький М. В.* Муніципальне право України: Навч. посіб. — К.: Атіка, 2003.
68. *Сравнительное* конституционное право. — М.: Манускрипт, 1996.

Додаткова

З. Монографії, автореферати дисертацій, наукові статті, збірники та коментарі до законодавства

69. *Конституція* України: Науково-практичний коментар / В. Б. Авер'янов, О. В. Батанов, Ю. В. Баулін та ін.; Ред. кол.

- В. Я. Тацій, Ю. П. Битяк, Ю. М. Грошевой та ін. — Харків: Право; Ін Юре, 2003.
70. *Конституції* і конституційні акти України. Історія і сучасність. — К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2001.
 71. *Державотворення і правотворення в Україні: досвід, проблеми, перспективи*: Монографія / За ред. Ю. С. Шемшученка. — К., 2001.
 72. *Тодька Ю. Н.* Конституционное право Украины: отрасль права, наука, учебная дисциплина. — Харьков, 1998.
 73. *Кутафин О. Е.* Предмет конституционного права. — М.: Юристъ, 2001.
 74. *Батанов О. В.* Конституційне право у сучасному світі: основні напрями та форми розвитку // Бюл. М-ва юстиції України. — 2003. — № 7.
 75. *Орзих М.* Конституционное право: отрасль права, законодательства и юридическая наука // Юрид. вестн. — 1995. — № 3.
 76. *Богданова Н. А.* Система науки конституционного права. — М.: Юристъ, 2001.
 77. *Шаповал В.* Перспективи розвитку науки конституційного права в Україні // Право України. — 1996. — № 9. — С. 49–52.
 78. *Майданник О. О.* Конституційно-правова відповідальність. — К.: Знання, 2000.
 79. *Мельник О. В.* Конституційно-правова відповідальність вищих органів державної влади: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. — К., 2000.
 80. *Наливайко Л.* Конституційно-правова відповідальність: критерії класифікації та види // Віче. — 1999. — № 10. — С. 25–32.
 81. *Наливайко Л. Р.* Конституційно-правова відповідальність: питання теорії та практики: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. — К., 2000.
 82. *Батанова Н. М.* Конституційні делікти в Україні: проблеми теорії та практики: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. — К., 2007.
 83. *Погорілко В., Федоренко В.* Поняття та юридичні властивості Конституції України // Віче. — 2006. — № 11.
 84. *Тодька Ю. Н.* Конституция Украины: проблемы теории и практики: Монография — Харьков: Факт, 2000.
 85. *Скрипнюк О.* Поняття функцій Конституції та методологія проблем їх класифікації // Право України. — 2006. — № 2.
 86. *Орзих М., Крусян А.* Современный конституционализм в Украине. Введение в украинское конституционное право. — К.: Алерта, 2006.

87. *Шаповал В. М.* Сучасний конституціоналізм: Монографія. — К.: Юрид. фірма “Салком”; Юрінком Інтер, 2005.
88. *Словська І.Є.* Український конституціоналізм: етапи становлення і розвитку: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. — К., 2004.
89. *Проблеми реалізації Конституції України: теорія і практика* Монографія / Відп. ред. В. Ф. Погорілко. — К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2003.
90. *Погорілко В. Ф.* Основи конституційного ладу України. — К., 1997.
91. *Тодика Ю. Н.* Основы конституционного строя Украины. — Харьков: Факт, 1999.
92. *Конституційно-правові засади становлення української державності* / В. Я. Тацій, Ю. М. Тодика, О. Г. Данильян та ін. — Харків: Право, 2003.
93. *Погорілко В. Ф., Головченко В. В., Сірий М. І.* Права та свободи людини і громадянина в Україні. — К., 1997.
94. *Німченко В.* Правовий статус особи за Конституцією України // Вісн. Конституц. Суду України. — 1998. — № 3; 1999. — № 2.
95. *Лотюк О. С.* Теоретичні основи інституту громадянства в Україні: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. — К., 1998.
96. *Шумак І.О.* Громадянські права і свободи людини за Конституцією України: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. — К., 2000.
97. *Красицька Л. В.* Право громадян України на життя, здоров'я, свободу і особисту недоторканність: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. — Харків, 1999.
98. *Малишко В. М.* Конституційне право людини на свободу світогляду і віросповідання: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. — К., 2005.
99. *Пустовіт Ж. М.* Основні соціальні права та свободи людини і громадянина в Україні: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. — К., 2001.
100. *Фролов Ю. М.* Економічні права і свободи людини і громадянина в Україні: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. — Одеса, 2005.
101. *Летнянчин Л. І.* Конституційні обов'язки людини і громадянина в Україні: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. — Харків, 2002.
102. *Волинка К. Г.* Механізм забезпечення прав і свобод особи: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. — К., 2000.
103. *Заворотченко Т. М.* Конституційно-правові гарантії прав і свобод людини і громадянина в Україні: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. — К., 2002.
104. *Права людини. Основні міжнародно-правові документи.* — К., 1989.

105. *Конституційно-правові форми безпосередньої демократії в Україні: проблеми теорії і практики.* — К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2001.
106. *Шаповал В. М.* Конституційний механізм реалізації народного суверенітету // Віче. — 2004. — № 6; 2005. — № 1.
107. *Максакова Р. М.* Вибори до органів місцевого самоврядування: проблеми теорії і практики: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. — К., 2003.
108. *Фрицький Ю.* Пропорційна система виборів до Верховної Ради України — оціночний аспект // Право України. — 2006. — № 4.
109. *Ключковський Ю.* Пропорційні вибори і розвиток партійної системи в Україні // Вибори та демократія. — 2006. — № 3 (9).
110. *Корнієнко М.* Місцеві вибори: порядок змінено, проблеми залишилися // Вибори та демократія. — 2005. — № 4 (6).
111. *Погорілко В. Ф., Федоренко В. Л.* Референдуми в Україні: історія та сучасність: Монографія. — К., 2000.
112. *Фрицький Ю. О.* Державна влада в Україні: становлення, організація, функціонування: Монографія. — Дніпропетровськ: Дніпропетров. держ. ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2006.
113. *Чехович Т. В.* Державна влада як інститут конституційного права України: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. — К., 2005
114. *Органи державної влади України: Монографія.* / За ред. В. Ф. Погорілка. — К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАНУ, 2002.
115. *Процюк І. В.* Законодавча влада в Україні: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. — Харків, 1999.
116. *Кривенко Л. Т.* Законодавча влада в системі державної влади // Вісн. Акад. правових наук України. — 2001. — № 1(24).
117. *Журавський В. С.* Становлення і розвиток українського парламентаризму (теоретичні та організаційно-правові проблеми). — К., 2002.
118. *Григорук Н. Г.* Конституційно-правовий статус народного депутата України: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. — К., 2004.
119. *Бурчак Ф. Г.* Президент України. — К., 1997.
120. *Тодька Ю. Н., Яворский В. Д.* Президент Украины: Конституционно-правовой статус. — Харьков, 1999.
121. *Серьогіна С. Г.* Теоретично-правові та організаційні засади функціонування інституту президентства в Україні. — Харків, 2001.

122. *Кресіна І. О., Коваленко А. А., Балан С. В.* Інститут імпліменту: порівняльний політико-правовий аналіз. — К.: Юрид. думка, 2004.
123. *Авер'янов В. Б.* Органи виконавчої влади в Україні. — К., 1997.
124. *Авер'янов В.* Уряд у механізмі поділу влади: недосконалість вітчизняної конституційної моделі // *Право України.* — 2005. — № 4.
125. *Єрмолін В. П.* Конституційні засади виконавчої влади в Україні (проблеми теорії і практики): Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. — К., 2003.
126. *Коваленко А. А.* Розвиток виконавчої влади в Україні на сучасному етапі: теорія і практика: Монографія. — К., 2002.
127. *Коліушко І. Б.* Виконавча влада та проблеми адміністративної реформи в Україні. — К.: Факт, 2002.
128. *Смородинський В. С.* Судова влада в Україні (загальнотеоретичні проблеми): Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. — Харків, 2001.
129. *Карпечкін П.Ф.* Функції судів загальної юрисдикції в Україні: Проблеми теорії та практики. — К., 2005.
130. *Шемшученко Ю. С., Мурашин Г. О.* Конституційний Суд України. — К., 1997.
131. *Шатовал В. М.* Проблеми розвитку конституційної юрисдикції в Україні // *Вісн. Конституц. Суду України.* — 1998. — № 2. — С. 45–53.
132. *Селіванов А. О.* Верховенство права в конституційному правосудді. Предмет конституційного права у вимірі конституційної юрисдикції. — К.; Харків: Парну, 2005.
133. *Шемшученко Ю., Погорілко В.* Проблеми функцій Конституційного Суду України // *Вісн. Конституц. Суду України.* — 2002. — № 2.
134. *Тацій В., Тодика Ю.* Межі тлумачення Конституційним Судом України Конституції та законів України // *Вісн. Конституц. Суду України.* — 2002. — № 2.
135. *Мьчко Н. И.* Прокуратура Украины: роль и место в системе государственной власти. — Донецк, 1999.
136. *Адміністративно-територіальний устрій України: Історія та сучасність /* За заг. ред. В. Г. Яцуби. — К.: Секретаріат Кабінету Міністрів України, 2002.
137. *Адміністративно-територіальний устрій України: шляхи реформування /* В. Г. Яцуба та ін. — К., 2007.
138. *Шатовал В.* Територіальна організація держави в конституційному праві // *Вісн. Конституц. Суду України.* — 2002. — № 5.

139. *Проблеми* трансформації територіальної організації влади: Зб. матеріалів та док. // За ред. О. М. Пухтинського. — К.: Атіка, 2005.
140. *Котиленко О. Л.* Автономна Республіка Крим: проблеми правового статусу. — К.: 2002.
141. *Корнієнко М. І.* Автономна Республіка Крим як форма регіонального самоврядування // Вчені зап. Ін-ту економіки та права “КРОК”. — Вип. № 6: Серія “Право”. — К., 2002.
142. *Актуальні проблеми становлення та розвитку місцевого самоврядування в Україні:* Кол. моногр. / В. О. Антоненко, М. О. Баймуратов, О. В. Батанов та ін.; За ред. В. В. Кравченка, М. О. Баймуратова, О. В. Батанова. — К.: Атіка, 2007.
143. *Європейська Хартія місцевого самоврядування та розвиток місцевої і регіональної демократії в Україні.* — К.: Крамар, 2003.
144. *Батанов О. В.* Конституційно-правовий статус територіальних громад в Україні. — К.: Ін Юре, 2003.
145. *Батанов О. В.* Функції територіальних громад як суб’єктів місцевого самоврядування в Україні: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. — К., 2000.
146. *Дробуш І. В.* Функції органів місцевого самоврядування. — К., 2003.
147. *Калиновський Б. В.* Конституційні принципи місцевого самоврядування в Україні: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. — К., 2004.
148. *Коваленко А. А.* Конституційно-правове регулювання місцевого самоврядування в Україні: питання теорії та практики: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. — К., 1997.
149. *Корнієнко М.* Місцеве самоврядування як конституційний інститут: яким воно має бути? // Аспекти самоврядування. — 2006. — № 2 (34).
150. *Любченко П. М.* Компетенція місцевого самоврядування: організаційно-правові питання реалізації: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. — Харків, 1998.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Тематичний план дисципліни	
“Конституційне право України”	6
Теми для самостійного опрацювання.....	7
Список літератури	32

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *О. М. Коваленко*
Комп'ютерне верстання *Н. М. Музиченко*

Зам. № ВКЦ-3876

Підп. до друку 16.04.09. Формат 60x84/16. Папір офсетний.

Друк ротативний трафаретний.

Ум. друк. арк 2,44. Обл.-вид. арк. 2,28. Наклад 50 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)

03039 Київ39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»

03039 Київ39, пр. Червонозоряний, 119, літ. XX

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи
ДК № 3262 від 26.08.2008*